

Ellien rajza

A SZÖRSZÁLHASOGATÓK ELLEN

IRTA: SZÉKELY FERENC

Ha majd tíz év múlva visszagondolunk a nagy világháborúra, szívünk örömmel és büszkeséggel fog eltelni. Mily nagy volt a nemzet, mily bölcs, mily vitéz, mily áldozatkész! Minden osztály, minden réteg, minden felekezet egyé forrott a haza szolgálatában. Kormány és parlament, urak és parasztok — minden tényező a helyzet magaslatán állott, mindenki megtette kötelességét, legelső sorban legendás hőseink, a mi drága fiaink és testvéreink, akik az egész világot bámulatba ejtve állták a hosszú keserves küzdelmet és győzelmes csatákban, pír és vérük hullásával kivívták a dicső békét.

Igy látjuk majd a dolgokat tíz év múlva és ha így látjuk, — hadd mosolyogjon Kishitü Pál barátom, — jól és helyesen ítéljük meg őket. De azért értem Pál barátom ironikus mosolyát. Azt akarja vele mondani: Te naiv lélek, hát megfeledkezel annyi mindenről: szerencsétlen csatákról, fejvesztett generálisokról, gyönge miniszterekről, bakancs- és posztócsalókról, kijárókról és bujkálókról? Oh nem, tudomással bírok minderről és sok másról. Csakhogy mindez csiribiri dolog, mely igaz ma, de nem igaz tíz év múlva. Nem tudjátok-e, hogy földi dolgokat mindig jó egy bizonyos disztanciából szemlélni? Nézzünk végig egy gyönyörű virágos réten. Mely halmozata a szépségnek és a tökéleteségnek.

Milyen tobzódása a színeknek és emellett milyen fölséges harmónia! De ha egészen közelről megnézzük, hány kopár helyet találunk benne, elszáradt giz-gaszt, egérlyukat és vakanturást. És mindezt tudja Szinnyey Merse Pál is, amikor megfesti a virágos rétet és nem-e minden éplelkü embernek olyan a rétet, amilyennek ő festi és nem olyan, amilyennek a kritikus szemüvege közelről mutatja.

És ezért nem hiszek én azokban a rémes dolgokban, amiket aggodalmas emberek proféciaúnak háboru utánra. A fekete reakció előretörése, antiszemita mozgalmak, pogromok és egyéb jók — szóval reszkess zsidó, most nem érünk rá, de a háboru után majd beszélgetünk egymással. . . Elhiszem, hogy vannak egyes emberek, akik így szeretnék, de hogy ez volna az ország hangulata, ezt határozottan tagadom. — Beszéljünk már egyszer nyíltan és higgadtan ezekről a dolgokról, amelyekről hetek és hónapok óta suttognak kaszinókban és kávéházakban, amelyek tárgyát képezik egy gyönyörűen kifejlett névtelen följelentési iparnak és alapot szolgáltatnak egy egészen csinos kis mellékháborúnak a harciasabb természetű felekezeti közlönnyök hasábjain.

Nos tehát igaz-e, hogy Magyarország 2½ millió katonát állított hadsorba, akik északon és délen, Oroszországban, Szerbiában, Monte-

negróban és az olasz határon dicsőségesen harcolnak a királyért és a hazáért? Igaz-e, hogy a hősök milliói között ott van gazdag és szegény, arisztokrata és béreslegény, keresztény és zsidó? Ha pedig mindez igaz, amint-hogy kétségtelenül az, mit rágódtok folyton azon a legfeljebb 25,000 pipogya emberen, aki minden követ megmozgat, hogy nagyrabecsült bőrét távoltartsa minden veszélytől. — Hát nem örök emberi vonás a gyávaság? Amily megvetendő és büntetendő, épp oly emberi és természetes. És mivel kisebb a magyar nemzet nagysága, ha fiainak csak 99 százaléka a világot bámulatba ejtő hős és 1 mondd egy százaléka nem az. Én magam klasszikus tanu vagyok arra nézve, hogy a hadvezetés és a hadszervezet legfőbb tényezői a magyar harc-készségnek és kötelességtudásnak ily fényes eredményét a háboru elején távolról sem merték remélni.

Most pedig nézzük meg közelebbről azt a bizonyos egy százalék gyászmagyart, miután mindenki őket látja, mint a tenger gigantikus hullámain táncoló kis piszkos fehér tajtékot. Szó sincs róla, van köztük zsidó is: kereskedők és iparosok, akik szeretnének nélkülözhetetlenek lenni, teologusok és sakterek, akik a lelkész jogán vagy a hitközségi alkalmazott címén akarnak itthon maradni és szaladnak fűhöz-fához egy kis protekcióért. Vannak bizonyosan mások is, gazdagok és előkelők, épp úgy, mint van más vallásu uriember is, akinek az a törekvése, hogy mint gazdaságban nélkülözhetetlen, itthon maradjon, vagy hogy a Vöröskereszt védszárnyai alatt biztos helyen meghuzhassa magát, amíg a vihar véget ér. — De hiszen Németországban is állandó csufság tárgya a „Drückeberger“, Franciaországban az „embusqué“, Olaszországban jövedelmező ipar a hadkötelesek átcsempészése a svájci határon és Angliában rohamosan emelkedik azoknak a száma, akik a sorozás elől a házasság révébe menekülnek, nem szólva azokról, akik a még biztosabb newyorki révbe igyekeznek.

Értsük meg egymást, felebarátaim! Nem

szépítgetni, sem mentetgetni nem akarok. Mindenkit érjen a törvény szigora és mindnyájunk megvetése, aki ebben a nagy történelmi időben elbújik kötelességének teljesítése elől. De ne keressünk kákán csomót és ne beszéljünk folyton arról az egy hitványról, akit szégyelnünk kell, amikor itt van 99 derék, akire büszkék lehetünk. Most pedig vegyük elő a többiek: a szállításokkal visszaélőket, a posztócsalókat, a papirbakancsosokat és a többi megbotránkozttatást okozókat. És itt mindenekelőtt konstatálni kívánom, hogy a hadseregszállítók moralitása már a legrégebb időkben sem állott kátói magaslaton. Sőt ezt nem is várták tőlük. Ismeretes egy József császár-adoma, mely szerint valaki segélyt kért tőle azon a címen, hogy hadseregszállító volt és szegény maradt, ami világos bizonyítéka az ő becsületességének. Mire a császár megtagadta a segélyt és sajátkezüleg ráirta a kérvényre: „Der Ochs war an die Krippe gebunden, warum hat er nicht gefressen?“ — Harukkern hadseregszállító Budavár visszavételé és a török kiűzése után számlája kiegyenlítéséül. Békés vármegye legnagyobb részét kapta és miután leányait előkelő katonatisztek vették feleségül, innen származik igen jeles mágnási családok vagyonának legjelentékenyebb része. — Tudnivaló, hogy a francia forradalomban számos ci-devant arisztokrata konfiskált kastélyát és birtokát hadseregszállítók vették meg.

De igazán nem akarok közismert dolgokkal szót szaporítani. A háboru, eddig sohasem látott, sohasem tapasztalt arányokban hirtelen szakadt a nyakunkba. A dúsan felszerelt katonai raktárak máról-holnapra kiürültek és további milliók felszereléséről lázas sietséggel kellett gondoskodni. Mindenki kapott szállítást, aki szállítani akart és bizony a katonaság közegei sem állottak valamennyien már a háboru elején a helyzet magaslatán. Gondoljuk meg, hogy a hadsereg szükséglete élelmiszerben, fegyverben, lőszerben, ruházatban, állatokban, szállítási eszközökben stb. eddig kitesz vagy tizezer millió koronát, ami-

nek a legnagyobb részét kialakított árban és kifogástalan minőségben elsőrangú gyárak és vállalatok szállítottak. Egy töredéke ennek az óriási összegnek az, melyhez hozzáfér a gyanú és a — büntető bíróság. Világos dolog és ebben mindnyájan egyetértünk, hogy a nemzet nagy élethalálharca nem szolgálhat alkalmul egyes tolvajoknak, hogy a zsebüket megtöltsék.

Aki vétkezett, bűnhődjön, akár lovat szálít, akár bocskort, akár ur, akár zsidó! De ne kenjük egyesek bűneit osztályokra és felekezetekre akkor, amikor az egyik oldalon itt állnak a magyar polgárság itthon maradt milliói, akik férfiasan és lelkesen dolgoznak, fen tartják az állam és a törvényhatóságok normális életét, jegyzik a hadikölcsön milliárdjait, ide adják a hadijótékonyság sok-sok millióját — a másik oldalon pedig itt áll néhány tucat hitvány ember, aki a háboruban csak alkalmat lát a hirtelen és jogosulatlan meggazdagodásra. Micsoda logikával tesznek bennünket felelőssé ennek a pár embernek a

bűneiért? Érje őket a törvény szigora, rekesztessenek ki az igaz emberek társaságából, mi többiek pedig egyesüljünk annál szorosabban a haza szeretetében és ha majd eljövend az óhajtott, a dicsőséges béke, igyekezzünk annak remélhetőleg hosszú uralma alatt épp úgy megtenni a kötelességünket, mint ahogy teljesítettük a háboru nehéz idejében.

Nem is hiszem, hogy másképen lehetne. Ha valaha, úgy most forrott össze a magyar nemzet. A férfiak a lövészárokban, ahol testvéri egyetértésben válllvetve küzdött az ország minden fia, minden nemzetisége, minden felekezete. Az asszonya itthon közös gondban, közös búbánatban egyazon forrásból fakadó keserű könnyekben, édes örömben.

Úgy vélem, hogy ez annyira világos és természetes, hogy csak egyesek perverz gondolkodása képzelheti másképen. Én a magam részéről föltétlenül hiszek a magyar nemzet józan elméjében és egészséges judiciumában, amelyet nem fog megteveszteni egyes konkolyhíntők hazug obégatása.

